

Stručni rad

ČITALAČKE NAVIKE SREDNJOŠKOLACA U MARIBORU

Anka Jemenšek

Tehnički školski centar Maribor, Slovenija

Sažetak

U ovom članku proučavala sam čitateljske navike mariborskih učenika uz pomoć internetske ankete. Zanimao me njihov odnos prema čitanju, ono što vole čitati, razlike među spolovima i koliko knjiga u prosjeku pročitaju. Glavni rezultati istraživanja pokazali su da učenici u prosjeku čitaju 3-4 knjige mjesečno, 48% ispitanih učenika reklo je da voli čitati, a čak 75% da bi željelo poboljšati svoje čitateljske navike. Većina učenika radije čita knjige stranih nego slovenskih autora, a više od polovice ispitanih učenika često čita i knjige na stranim jezicima (uglavnom na engleskom). Rezultati nisu pokazali značajne razlike među spolovima.

Ključne riječi: knjige, čitanje, čitalačke navike, tinejdžeri

1. UVOD

Čitanje je sposobnost razumijevanja pisanih riječi i uporabe znanja za osobni rast i razvoj. To znači sposobnost da se iz pisanih informacija dobije smisao. Ljudi čitaju iz različitih razloga i s različitim ciljevima, između ostaloga radi uživanja, razonode, opuštanja, informiranja i znanja. [4]. Čitanje je istovremeno i prepoznavanje simbola i povezivanje s odgovarajućim značenjem koje im pripada što zahtijeva identifikaciju i razumijevanje. Ove vještine pomažu učeniku da razumije zasebno značenje riječi i značenje u kontekstu. To je proces razmišljanja, vrednovanja, prosuđivanja, zamišljanja, zaključivanja i rješavanja problema. [4]

Palani (2012.) smatra da je učinkovito čitanje važan put do učinkovitog učenja te da je čitanje povezano s cjelokupnim obrazovnim procesom, tako da uspjeh u obrazovanju zahtijeva uspješne čitateljske navike. Smatra da je čitanje prepoznavanje simbola i njihovo povezivanje s odgovarajućim značenjem. To zahtijeva identifikaciju i razumijevanje. Vještine razumijevanja pomažu učenicima da razumiju značenje riječi zasebno i u kontekstu. Palani (2012) je dodao da je u današnje vrijeme navika čitanja izgubila smisao te da su i mladi i stari zalijepljeni za televiziju. Što se tiče obrazovnih institucija, smatra da je osposobljavanje studenata za ispite suština i kraj našeg obrazovnog sustava.

1.1 Smisao čitanja

Za početak dobro je istaknuti da čitanje proširuje um i potiče stvaranje novih ideja. Pokazalo se da čitanje održava naš um mladim, zdravim i oštrim, a studije pokazuju da čitanje čak može pomoći u prevenciji Alzheimerove bolesti. U istraživanju provedenom 80-ih pomno se pratilo 294 starijih žena i muškaraca kojima su bili zadani mentalno stimulirajući zadatci, uključujući čitanje i pisanje. Posljednjih godina života također su prolazili testove pamćenja i razmišljanja kako bi pratili njihov napredak. Obdukcije nakon smrti pokazale su na slabije pamćenje kod onih koji se nisu bavili takvim aktivnostima. [6]

Još jedan od mnogih razloga zbog kojeg je čitanje važno jesto i to što omogućuje kreativno razmišljanje. Čitanje nadahnjuje ljude. Pomaže u razvijanju kreativne strane mozga, za razliku od televizije koja ne koristi veliki dio kreativnih mogućnosti mozga. [6]

Važno je napomenuti da čitanje pomaže u poboljšavanju koncentracije. Čitanje nas može naučiti kako se pravilno usredotočiti, što je neprocjenjivo u gotovo svemu što svakodnevno radimo – za vrijeme studija, tijekom čitave karijere i u osobnim odnosima. Čitanje nas odvaja od načina razmišljanja neprestano usmjerenog na više zadataka i omogućuje nam da se doista usredotočimo na jednu stvar koju radimo i da u njoj budemo potpuno prisutni. Ova usredotočenost može nam omogućiti uspjeh i na drugim područjima našeg života, kao što su posao ili škola.

[6] Drugi razlog zbog kojeg je čitanje važno leži u tome što ono omogućuje širi pogled na svijet i na druge. Čitanje nam može pomoći da izađemo iz našeg zatvorenog kruga i omogućiti nam da drugačije gledamo na svijet i izvan našeg svijeta. Čitanje je prilika da živimo kroz živote drugih bez izlaska iz naše zone udobnosti ili pak putovanja negdje drugdje. [6] Čitanje može biti način opuštanja i smirivanja. Nedavna studija pokazala je da je samo šest minuta čitanja smanjilo napetost mišića i usporilo broj otkucaja srca čitatelja, smanjujući tako razinu stresa za 68 posto. [6] Studija u Liverpoolu pokazala je da čitanje također može pomoći u liječenju depresije. U sklopu projekta u Liverpoolu su osnovane dvije tjedne čitateljske skupine za osobe s dijagnozom depresije. Klinički podaci pokazali su da je došlo do statistički značajnih poboljšanja u mentalnom zdravlju depresivnih pacijenata u razdoblju od 12 mjeseci u kojima su pohađali čitateljske skupine. Iako ovi zaključci nisu konačni, oni postavljaju temelje za daljnje proučavanje. [2]

1.2 Čitalačke navike učenika i studenata

Godine 2014. na jednom od sveučilišta u Gani provedeno je istraživanje čitateljskih navika studenata. Studija je pokazala da 62,5% ispitanika priznaje važnost čitanja i vjeruje da im čitanje pomaže u boljem izražavanju. Studija je također pokazala da 81,9% ispitanika nije pročitao niti jedan roman ili fikciju u prethodna dva semestra, a samo 18% je reklo da je pročitao roman ili fikciju u istom razdoblju. Studija je nadalje potvrdila da 75,0% ispitanika čita samo sa ciljem da položi ispit. Studija je također potvrdila da 62,0% ispitanika posjećuje knjižnicu kako bi čitalo bilješke s predavanja, 25,0% kako bi čitalo udžbenike i samo 3,0% posjetilo je knjižnicu kako bi čitalo romane ili fikcije. Studija je nadalje pokazala da je lijenost jedna od glavnih prepreka čitanju među ispitanicima. (Owusu-Acheaw) Navike čitanja među studentima i njihov utjecaj na akademski uspjeh: Studija studenata Veleučilišta Koforidua, 2014.) Istraživanje provedeno u Walesu pokazalo je da više od četiri od deset petnaestogodišnjaka iz Welsa kaže da rijetko ili nikad ne čita knjige. Kao dio Pisa testova provedenih u 79 zemalja, tinejdžeri u Walesu polagali su testove iz čitanja, matematike i prirodoslovlja koje je provela Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD). Osim testova, učenici su dobili i dodatna pitanja, npr. njihove navike čitanja i dobar osjećaj koje stvaraju. Ukupno 44% od 3.165 studenata iz cijelog Walesa reklo je da rijetko ili nikada ne čita, u usporedbi s 35% u zemljama OECD -a koje su sudjelovale u istraživanju (BBC vijesti, 2019.); „Izvešće o čitanju djece i obitelji“ otkrilo je da samo 24% djece u dobi od 12 do 14 godina čita pet do sedam dana u tjednu. Postotak pada na samo 17% kada su u pitanju mladi od 15 do 17 godina, dok 76% ovih ispitanika svakodnevno posjećuje web stranice društvenih medija. [3]

2 ISTRAŽIVANJE

Za potrebe ovog rada provela sam istraživanje u kojem su me zanimale čitalačke navike mariborskih učenika. Istraživanje sam provela pomoću internetskog alata 1ka. Na anketu se odazvao ukupno 271 učenika, od čega je 66% ženskog spola i 33% muškog. Ispitanici su učenici različitih srednjih škola u Mariboru.

Q10	Spol				
	Odgovori	Frekvenca	Postotak	Važeći	Kumulativa
	1 (M)	90	33%	34%	34%
	2 (Ž)	177	66%	66%	100%
Važeći	Ukupno	267	99%	100%	

Tablica 1 Istraživanje

U sklopu istraživanja željela sam dobiti odgovore na sljedeća pitanja:

RV1: Koliko učenici u prosjeku pročitaju mjesečno?

RV2: Koji spol u prosjeku čita više knjiga?

RV3: Koje autore učenici u prosjeku više vole čitati (strane ili slovenske)?

RV4: Koji im je omiljeni žanr?

RV5: Žele li učenici poboljšati svoje čitateljske navike?

HIPOTEZE

H1: Učenici u prosjeku čitaju 2 knjige mjesečno.

H2: U prosjeku djevojke čitaju više knjiga od dječaka.

H3: U prosjeku učenici radije čitaju strane autore.

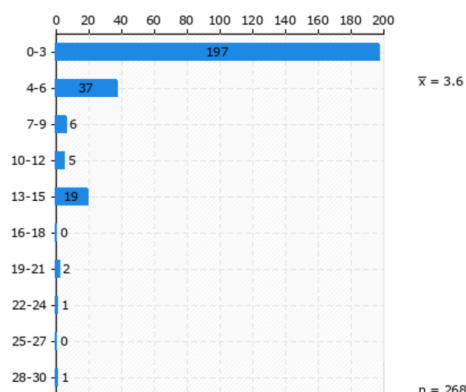
H4: U prosjeku, učenici više vole krimiće.

H5: Učenici u prosjeku žele poboljšati svoje navike čitanja.

Q1	Volite li čitati knjige?				
	Odgovori	Frekvenca	Postotak	Važeći	Kumulativno
	1 (Da)	116	43%	43%	43%
	2 (Ne)	40	15%	15%	58%
	3 (Ovisno koje)	114	42%	42%	100%
Važeći	Ukupno	270	100%	100%	

Tablica 2 Volite li čitati knjige?

2.1 RV1: Koliko učenici u prosjeku pročitaju mjesečno?

Grafikon 1 Istraživačko pitanje 1

Na pitanje: koliko ste knjiga pročitali u posljednjih mjesec dana 197 (73,5% ispitanika) učenika odgovorilo je da su u posljednjih mjesec dana pročitali 0 - 3 knjige. 37 učenika (13,8% ispitanika) odgovorilo je da su pročitali 4 - 6 knjiga.

		Važeći	Br. jedinica	Prosjek	Odstupanje	Minimum	Maksimum
Q5	Koliko ste knjiga pročitali u posljednjih mjesec dana?	268	270	3,6	4,55	1	30

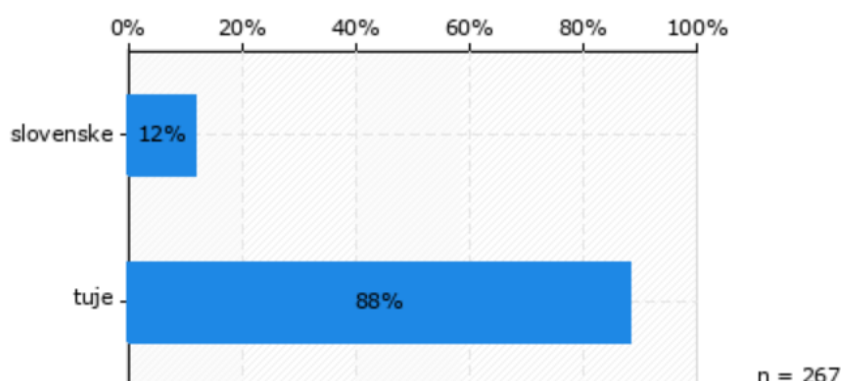
Tablica 2 Istraživačko pitanje 1

Tablica 3 pokazuje da učenici u prosjeku čitaju 3,6 knjiga mjesečno, što znači da se H1: H1: Učenici u prosjeku čitaju 2 knjige mjesečno odbacuju.

2.2 RV2: Koji spol u prosjeku čita više knjiga?

U analizi odgovora na pitanje “koliko ste knjiga pročitali u posljednjih mjesec dana”, usporedila sam aritmetičku sredinu odgovora muškog i ženskog spola. Aritmetička sredina je 3,66 za mladiće i 3,49 za djevojke. Rezultati su tako pokazali da mladići u prosjeku čitaju nešto više knjiga od djevojaka. Hipoteza 2: H2: Djevojke u prosjeku čitaju više knjiga od mladića, na temelju ovih podataka je odbijena.

2.3 RV3: Knjige kojih autora učenici u prosjeku radije čitaju (stranih ili slovenskih)?

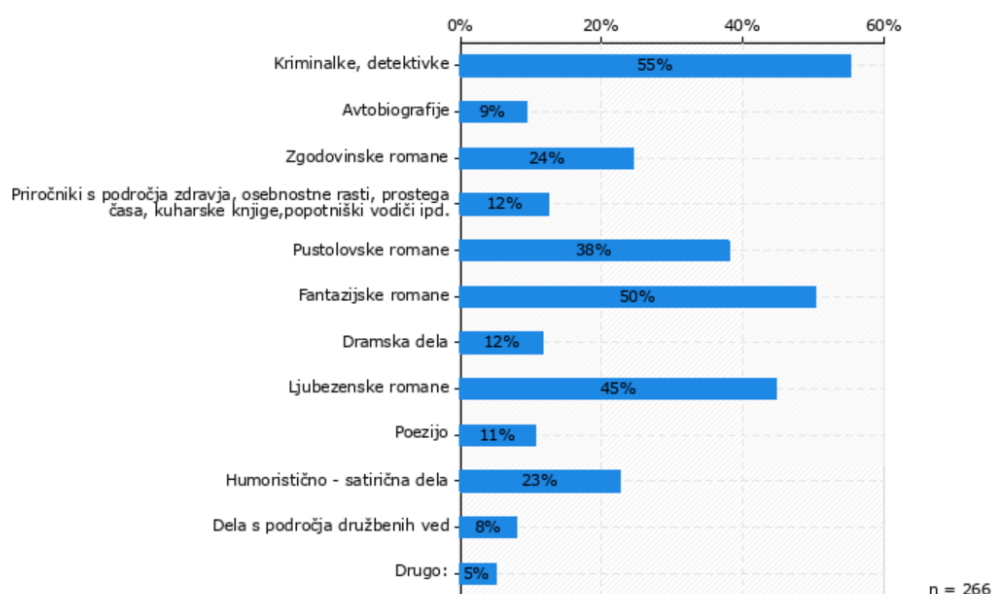

Grafikon 2 Istraživačko pitanje 3

Rezultati su pokazali da čak 88% ispitanih učenika radije čita knjige stranih autora. Samo 12% njih odgovorilo je da više vole čitati knjige slovenskih autora. U sklopu pitanja „Na kojem jeziku čitate knjige“ (bilo je moguće više odgovora), čak 73% učenika odgovorilo je da knjige čita na engleskom, 88% učenika knjige čita na slovenskom.

Hipoteza 3: Studenti u prosjeku radije čitaju strane autore je time potvrđena.

2.4RV4: Koji im je najomiljeniji žanr?

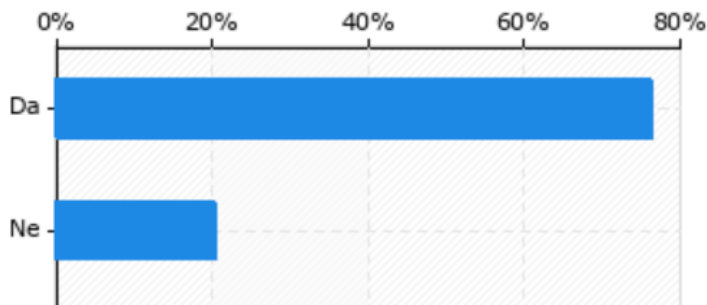
Grafikon 3 Istraživačko pitanje 3

Napomena autora: anketa je provedena na slovenskom jeziku (kriminalističke i detektivske priče, autobiografije, povijesni romani, priručnici s područja zdravlja, osobnog razvoja, razonode i kuhanja, turistički vodiči itd., pustolovni romani, romani s temom naučne fantastike, dramska djela, ljubavni romani, poezija, humorističko-satirička djela, djela s područja društvenih znanosti.

Rezultati pokazuju da je 55% učenika najradije čita kriminalističke i detektivske priče; 50% učenika je odgovorilo da najradije čitaju naučnu fantastiku; 45% najviše voli čitati ljubavne romane; 38% je navelo da najviše voli pustolovne romane dok je najmanji broj učenika (8%), naveo da najradije čitaju djela iz područja društvenih znanosti.

Hipoteza 3: Učenici u prosjeku preferiraju kriminalističke priče, potvrđuje se na temelju ovih podataka.

2.5 RV5: Žele li učenici poboljšati svoje čitateljske navike?

Grafikon 4 Istraživačko pitanje 5

Na pitanje „Želite li čitati više nego što sada čitate?“ čak 75% ispitanih učenika odgovorilo je potvrdno. Na temelju ovih rezultata potvrđena je posljednja hipoteza „učenici u prosjeku žele poboljšati svoje čitateljske navike“.

2.6 Koje knjige učenici čitaju?

Također sam upitala učenike u anketnom upitniku koje su im najomiljenije knjige i koja je posljednja knjiga koju su pročitali. Najčešći odgovori na pitanje „Koja je vaša omiljena knjiga?“ bili su:

- Harry Potter, J. K. Rowling (9 učenika)
- Zvijezde su krive, John Green (5 učenika)
- Mali princ, Antoine de Saint-Exupéry (4 učenika)
- Writte me off, Brandy Davis (3 učenika)

Najčešći odgovori na pitanja „koja je posljednja knjiga koju ste pročitali?“ bili su:

- Čudesni Felix, Andrej Hieng (9 učenika)
- Bili smo lažovi, E. Lockhart (4 učenika)
- Harry Potter, J. K. Rowling (2 učenika)

3 ZAKLJUČAK

„U usporedbi s prethodnim generacijama, tinejdžeri su 2010. godine provodili više vremena na internetu, a manje vremena s tradicionalnim medijima poput knjiga, časopisa i televizije“, rekao je glavni autor dr. Jean M. Twenge, autor knjige iGen i profesor psihologije na Državnom sveučilištu San Diego. „Vrijeme na digitalnim medijima zamijenilo je vrijeme kada ste uživali u knjizi ili gledali televiziju.“

Sve se više govori da tinejdžeri premalo čitaju, te da su vrijeme za knjige zamijenili sa Instagramom, Facebookom, TikTom i sličnim društvenim mrežama. Ove tvrdnje potkrijepljene su i rezultatima brojnih studija na ovom području. Rezultati ovog istraživanja, međutim, pokazali su natprosječno pozitivne rezultate. Na pitanje: „Da li vole čitati“ samo 15% učenika odgovorilo je negativno; učenici u prosjeku čitaju 3-4 knjige mjesečno, a čak 75% ispitanika reklo je da bi željelo poboljšati svoje čitateljske navike. Na temelju ovih podataka možemo zaključiti da unatoč činjenici da mladi žive u doba društvenih mreža, YouTubea i Netflix, ipak rado pronalaze vremena i za čitanje knjiga, a u prosjeku su svjesni koliko je čitanje važno.

4 LITERATURA

- [1.]BBC news. (3. 12 2019). Preuzeto 20. 10 2021 iz Reading: Are teenagers falling out of love with books?: <https://www.bbc.com/news/uk-wales-50645357>
- [2.]Hamer, A. (11 2010). An investigation into the therapeutic benefits of reading in relation to depression and well-being. Preuzeto 21. 10 2021 iz https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/32364850/An_investigation_into_the_the_rapeutic_benefits_of_reading_in_relation_to_depression_and_well-being-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1634992232&Signature=HNctuAu5dU1gG4krUyPHLu18vU2QS0xWngRyaB6M9G~hgml-MXGAw8CQF
- [3.]Medium. (11. 8 2016). Preuzeto 20. 10 2021 iz Teenagers' reading habits are declining — should we read into it?: <https://medium.com/@AmyVieiraUCLan/reading-into-nowadays-teenagers-reading-habits-e6b321243d42>
- [4.]Owusu-Acheaw, M. (6. 5 2014). Reading Habits Among Students and its Effect on Academic Performance: A Study of Students of Koforidua Polytechnic. Preuzeto 19. 10 2021 iz <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/52948426/fulltext-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1634992983&Signature=YUXLOa8sYn58z92nFqFnZU5oef~FsEuJQiaVUxXFYX8AukXYtXm4d8Yv1B5uUIWvEjcwWEsf5ilQ6anonatoIMFc4qu6JowcPIAkhtj5UYethXui~Ej4LcGjVTPHQUD1Vn5rVU00clvuxYjyKx>
- [5.]Owusu-Acheaw, M. (2014). Reading Habits Among Students and its Effect on Academic Performance. Preuzeto 17. 10 2021 iz <https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/52948426/fulltext-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1634992983&Signature=YUXLOa8sYn58z92nFqFnZU5oef~FsEuJQiaVUxXFYX8AukXYtXm4d8Yv1B5uUIWvEjcwWEsf5ilQ6anonatoIMFc4qu6JowcPIAkhtj5UYethXui~Ej4LcGjVTPHQUD1Vn5rVU00clvuxYjyKx>
- [6.]University of the people. (2020). Preuzeto 20. 10 2021 iz All The Reasons to Read: It's Important: <https://www.uopeople.edu/blog/why-its-important-to-read/>